

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wykaz powołanych aktów prawnych	15
Od autorów	19
Rozdział 1	
Zagadnienia wstępne (Wojciech Brzozowski)	21
1. Prawo podmiotowe i pojęcia pokrewne	21
2. Prawa i wolności	25
3. Idea praw człowieka	27
4. Generacje praw człowieka	29
5. Podmioty praw człowieka	31
6. Adresaci praw człowieka	36
7. Granice i ograniczenia praw człowieka	37
8. Efekt mrozący	42
9. Derogacja zobowiązań z zakresu praw człowieka	43
10. Prawa człowieka a rządy prawa	44
Rozdział 2	
Krajowy system ochrony praw człowieka i obywatela (Marcin Wiącek)	47
1. Uwagi wstępne	48
2. Sądy	48
3. Trybunał Konstytucyjny	55
4. Trybunał Stanu	60
5. Rzecznik Praw Obywatelskich i inne organy rzecznikowskie	63
Rozdział 3	
Regionalne systemy ochrony praw i wolności (Adam Krzywoń)	68
1. Uwagi wstępne	69
2. Europejski system ochrony praw i wolności – Rada Europy	69

2.1. Rada Europy	69
2.2. Europejska Konwencja Praw Człowieka	71
2.3. Ewolucja mechanizmów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka ...	72
2.4. Prawa i wolności zagwarantowane w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz zasady przewodnie	73
2.5. Europejski Trybunał Praw Człowieka	78
2.6. Skargi między państwowe oraz skargi indywidualne	79
2.7. Postępowanie przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka	82
2.8. Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	84
2.9. Inne konwencje Rady Europy	87
3. Europejski system ochrony praw i wolności – Unia Europejska	90
3.1. Unia Europejska a prawa jednostki	90
3.2. Karta Praw Podstawowych	91
3.3. Przystępowanie Unii Europejskiej do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka	94
4. Pozaeuropejskie systemy ochrony praw człowieka	96
4.1. System międzyamerykański	96
4.2. System afrykański	97

Rozdział 4

Uniwersalny system ochrony praw człowieka (Wojciech Brzozowski)	98
1. U źródeł uniwersalnego systemu ochrony	98
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka	101
3. Od Deklaracji do Paktów	104
4. Mechanizmy kontrolne Paktów	106
5. Inne traktaty w systemie ONZ	111
6. Nowe organy ochrony praw człowieka	113

Rozdział 5

Godność człowieka, prawna ochrona życia, zakaz maltretowania

(Adam Krzywoń)	115
1. Godność człowieka	115
1.1. Godność osobowa i godność osobowościowa	115
1.2. Cechy godności człowieka	116
1.3. Socjalny wymiar godności człowieka	119
2. Prawo do ochrony życia	120
2.1. Bezwzględny zakaz stosowania kary śmierci	120
2.2. Początek i koniec prawnej ochrony życia	122
2.3. Ograniczenia prawa do ochrony życia	124
2.4. Planowanie akcji z użyciem siły	125
2.5. Ochrona życia przed atakami ze strony osób trzecich	127
2.6. Proceduralny aspekt prawa do ochrony życia	128
3. Zakaz maltretowania	129

3.1. Treść i podstawy zakazu maltretowania	129
3.2. Absolutny charakter zakazu maltretowania	130
3.3. Test ścisłej konieczności użycia siły	131
3.4. Tortury	132
3.5. Maltretowanie wynikające z warunków panujących w zakładach karnych	133
3.6. Inne przypadki maltretowania	136

Rozdział 6

Wolność osobista i odpowiedzialność jednostki

(Marcin Wiącek)	138
1. Wolność osobista	138
2. Zasada <i>ne bis in idem</i>	145
3. Zakaz karania bez podstawy prawnej	148

Rozdział 7

Prawo do sądu i rzetelnego procesu sądowego (Marcin Wiącek) ..... 156 |

1. Treść i ograniczenia prawa do sądu	157
2. Uprawnienia składające się na prawo do sądu	157
3. Postępowanie sądowe w sprawach karnych	165

Rozdział 8

Prawo do prywatności (Wojciech Brzozowski) ..... 168 |

1. Źródła prawa do prywatności	168
2. Tożsamość człowieka	171
2.1. Tożsamość rodzinna	171
2.2. Tożsamość płciowa i orientacja seksualna	174
3. Autonomia człowieka	176
3.1. Płodność człowieka	176
3.2. Autonomia informacyjna	179
3.3. Inne aspekty autonomii jednostki	182
4. Prawo do ochrony czci i dobrego imienia	183
5. Prawo do ochrony życia rodzinnego	185
6. Tajemnica komunikowania się	188
7. Nienaruszalność mieszkania	191

Rozdział 9

Wolność myśli, sumienia i religii (Wojciech Brzozowski) ..... 193 |

1. Konstrukcja prawna	193
2. Przekonania podlegające ochronie	197
3. Czynności kultowe	199
4. Symbole i ubiór religijny	201
5. Nauczanie religii i wychowanie religijne dzieci	204

6. Inne formy uzewnętrzniania przekonań religijnych	208
7. Ochrona uczuć religijnych	211
8. Status wspólnot religijnych i światopoglądowych	213

Rozdział 10

Wolność wypowiedzi (Adam Krzywoń)	217
1. Uwagi wstępne	217
2. Indywidualny i zbiorowy aspekt wolności wypowiedzi	218
3. Forma i treść wypowiedzi	220
4. Wypowiedź polityczna oraz debata w sprawach publicznych	222
5. Wolność twórczości artystycznej i swoboda badań naukowych	223
6. Autor wypowiedzi	225
7. Status osoby, do której odnosi się wypowiedź	226
8. Ograniczenia wolności wypowiedzi	231
9. Wolność wypowiedzi a ochrona pamięci historycznej	235

Rozdział 11

Wolność zgromadzeń i zrzeszania się (Marcin Wiącek)	239
1. Wolność zgromadzeń	239
1.1. Podstawy prawne i treść wolności zgromadzeń	239
1.2. Pojęcie i cechy zgromadzenia	241
1.3. Wymóg pokojowości zgromadzenia	242
1.4. Wolność organizowania zgromadzeń	244
1.5. Wolność uczestniczenia w zgromadzeniach	248
2. Wolność zrzeszania się	250
2.1. Podstawy prawne i treść wolności zrzeszania się	250
2.2. Pojęcie i rodzaje zrzeszeń	251
2.3. Ograniczenia wolności zrzeszania się	253

Rozdział 12

Zasada równości i zakaz dyskryminacji (Adam Krzywoń)	257
1. Podstawy prawne zasady równości i zakazu dyskryminacji	258
2. Treść zasady równości	260
3. Równość jako tzw. metaprawo	265
4. Równość w stanowieniu prawa i w jego stosowaniu	266
5. Odstępstwa od zasady równości	267
6. Równość kobiet i mężczyzn	269
7. Zakaz dyskryminacji	271

Rozdział 13

Wybrane prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne	276
1. Prawo do własności (Marcin Wiącek)	277
1.1. Podstawy prawne i treść prawa do własności	277

1.2. Ograniczenia prawa do własności	278
1.3. Odebranie prawa do własności	279
2. Wolność działalności gospodarczej (<i>Marcin Wiącek</i>)	281
2.1. Podstawy prawne i treść wolności działalności gospodarczej	281
2.2. Ograniczenia wolności działalności gospodarczej	282
3. Prawo do ochrony zdrowia (<i>Marcin Wiącek</i>)	285
3.1. Podstawy prawne i treść prawa do ochrony zdrowia	285
3.2. Uprawnienia składające się na prawo do ochrony zdrowia	286
4. Prawo do nauki (<i>Wojciech Brzozowski</i>)	288
4.1. Treść i znaczenie prawa do nauki	288
4.2. Zagadnienia szczegółowe	291
5. Prawa pracownicze (<i>Adam Krzywoń</i>)	292
5.1. Podstawy prawne ochrony praw pracowniczych	292
5.2. Praca i pracownik	293
5.3. Indywidualne prawa pracownicze	294
5.4. Zbiorowe prawa pracownicze	295

Europejski Przepis Sądowy

Europejski Trybunał Praw Człowieka

- ustawa z 23.04.1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)

- ustawa z 6.06.1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 2204 ze zm.)

- ustawa z 6.06.1997 r. - Kodeks karny wykroczeń (Dz.U. z 2018 r. poz. 652 ze zm.)

- ustawa z 26.06.1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 977 ze zm.)

- ustawa z 17.11.1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360)

- ustawa z 25.02.1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 582 ze zm.)

- ustawa z 20.05.1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2018 r. poz. 618 ze zm.)

- Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych, San Francisco, 26.06.1945 r. (Dz.U. z 2017 r. Nr 23, poz. 90 ze zm.)

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

- Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy 22.07.1952 r. (Dz.U. Nr 33, poz. 232 ze zm.)

- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C/2007/3031)